ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΩΜΟΡΦΙΑΣ

Μία γνώμη τοῦ Γκαῖτε καὶ μιὰ ἄλλη... τῶν Τούρκων γιὰ τὴν ὡμορφιά.— Τὰ κάλλη τῆς Παυλίνας καὶ ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἀστυνομίας.— Ὁ θρίαμβος τῆς δουκίσσης Χάμιλτων.— Πῶς ξετρελλάθηκε τὸ Λονδῖνον.

Τὸ ζήτημα τῆς ὡραιότητος μᾶς τραβᾷ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ μᾶς ἀναγκάζει νὰ σκεφθοῦμε τὸ βάθος τῶν πραγμάτων.

Ὁ Γκαῖτε ἔλεγε ὅτι «τὸ ὡ ρ α ῖ ο ν εἶνε μιὰ ἀποκάλυψις τῶν κρυφῶν νόμων τῆς φύσεως, νόμων οἱ ὁποῖοι χωρὶς τὸ φανέρωμα αὐτὸ θὰ μᾶς ἦταν αἰωνίως κρυμμένοι καὶ ἄγνωστοι.» Αἱ ὡραιότητες στὴν τέχνη ἢ στὰ ἔργα τῆς Φύσεως εἶνε σκιὲς ἢ πρόδρομοι τῆς Ὠμορφιᾶς ἐκείνης, ἡ ὁποία στὴν ἀνθρώπινην μορφὴ φθάνει στὴν τελειότητα της. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὴ λατρεύουν. Ὅπου καὶ νὰ φανερωθῇ φέρνει χαρά, γλύκα τῆς ψυχῆς καὶ κυριαρχεῖ ἀπόλυτα. Ἡ γυναικεία ὡμορφιὰ φτάνει στὸ κατακόρυφό της σημεῖο. «Ὁ Θεός, λένε οἱ Μουσουλμάνοι, ἔδωκε στὴν Εὔα τὰ δύο τρίτα κάθε ὡμορφιᾶς.»

Πραγματικῶς: Μιὰ ὡραία γυναῖκα εἶναι ποιητής, ποὺ ἡμερώνει τὸν ἄγριο σύντροφό της, ποὺ τοῦ δίνει τὴν τρυφερότητά της, τὴν ἐλπίδα, τὴν εὐγλωττία της. Ἀλλ' ἡ ὡραιότης αὐτὴ πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ μὲ κάποια κοινωνικὰ προτερήματα, διότι ἀπαραιτήτως χρειάζεται κάποια γαλήνη γιὰ νὰ μᾶς ἐπιβάλλεται. Τὰ Γαλλικὰ «Ἀπομνημονεύματα» τοῦ 15ου αἰῶνος ἐγκωμιάζουν τὸ ὄνομα τῆς Παυλίνας Βιγκιέρ, κόρης ὡραίας καὶ ἐνάρετης, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἀγγελικὴ μορφή της τόσο ἐμάγευε τοὺς συγχρόνους της ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς Τουλούζης τὴν ἀνάγκασαν διὰ τῆς Ἀστυνομίας νὰ βγαίνῃ στὸ μπαλκόνι της τοὐλάχιστον δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴ βλέπουν! Ὅταν ἡ Παυλίνα ἐφανερωνότανε, ἐσυνάζετο τόσο πλῆθος κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά της, ὥστε πολλοὶ ἐκινδύνευσαν νὰ χάσουν τὴ ζωή τους ἀπὸ τὸ συνωστισμό.

Στὸν περασμένον αἰῶνα δὲν ἦταν λιγώτερη στὴν Ἀγγλία ἡ φήμη τῆς ὡραιότητος τῆς οἰκογενείας τῶν Γκιοῦνιγκς, τῆς ὁποίας ἕνα μέλος, ἡ Ἐλισσάβετ παντρεύτηκε τὸν δοῦκα Χάμιλτων καὶ ἄλλο μέλος, ἡ Μαρία τὸν κόμητα τοῦ Κόβεντρυ. Ἕνας ἱστορικὸς λέγει ὅτι, «τὴν ἡμέρα ποὺ ἡ δούκισσα Χάμιλτων παρουσιάστηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Παλάτι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας» τόσος ἦτον ὁ συνωστισμὸς ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ αὐλικοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ σκορφαλώσουν ἐπάνω στὰ καθίσματα καὶ στὰ τραπέζια τῆς ἀνακτορικῆς σάλας γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἰδοῦν. Ἄστραφτε σὰν ἥλιος ἡ ὡμορφιά της!

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη ἡ Μαρία ἐθάμπωνε τὰ μάτια. Οἱ δύο αὐτὲς ἀδελφὲς ἔκαναν νὰ λησμονηθῇ κάθε ἄλλη καλλονὴ τοῦ Λονδίνου. Μπροστὰ ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν μεγάρων των ἐμαζεύετο ὁ λαὸς γιὰ νὰ τὶς ἰδῇ ν' ἀνεβαίνουν στὸ ἁμάξι τους. Οἱ ἄνθρωποι τρέχανε νωρὶς νὰ πιάσουν θέσεις στὸ θέατρο μόλις μάθαιναν ὅτι θὰ πήγαιναν ἐκεῖνες στὴν παράστασι.

Ὁ ἴδιος χρονογράφος διηγεῖται ὅτι τόσο πλῆθος ἐσυνάχθη νὰ ἰδῇ τὴ δούκισσα Χάμιλτων, ὥστε στὸ Ὑορκσάϊρ ἑρτακόσιοι ἄνθρωποι ἄγνωστοι διενυκτέρευσαν στὸ ὕπαιθρο, μπροστὰ στὸ ξενοδοχεῖο της καὶ τριγύρω, γιὰ νὰ μπορέσουν τὸ πρωῒ νὰ τὴν ἰδοῦν, τὴν ὥρα ποὺ θ' ἀνέβαινε στὸ ἁμάξι της».

***

Ἀλλὰ ἀπὸ τί ἄραγε προέρχεται ἡ ἀνάγκη ν' ἀνακουφιζώμεθα μὲ τὴν ἀνάμνησι τῆς Ὁμηρικῆς Ἑλένης, τῆς Παυλίνας καὶ τῆς δουκίσσης τοῦ Χάμιλτων! Ὅλοι ξέρουμε τὴ μαγι ἡ αὐτὴ δύναμι πολὺ καλὰ ἢ τοὐλάχιστον μποροῦμε νὰ τὴ μαντέψουμε. Ἡ θέα τῶν ὡραίων ματιῶν δὲν πληγώνει τ' ἀδύνατα μάτια ὅσο καὶ ἂν κρατήσῃ. Οἱ γυναῖκες διατελοῦν εἰς σχέσιν μὲ τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεως ποῦ θαυματουργεῖ τριγύρω μας. Ἡ καρδιὰ μας ἀνακατεύει τὰ σχήματά τους μὲ τὸ φεγγάρι καὶ μὲ τ' ἄστρα, μὲ τὰ δέντρα καὶ μὲ τὰ νερὸ καὶ μὲ τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ καλοκαιριοῦ...

Ἡ λαμπρότης τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, ἂν καὶ κάποτε καταπληκτική, δὲν εἶναι παρὰ μόνο γιὰ λίγους μῆνας στὸ ἄνθισμα τῆς νειότης. Σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους—γυναῖκες ἢ ἄντρες—περνᾷ γρήγορα. Ἐμεῖς ὅμως φυλᾶμε στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας τὴν ἀνάμνησί της καὶ τὴ λατρεία της.

ἀπειλὲς στὸν ἔνοχο, ὁ ὁποῖος ἔκλινε τὸ κεφάλι ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ντροπῆς, ἐγὼ ἄρχισα νὰ ψήνω καφέ, τοῦ ὁποίου τὸ ἄρωμα εἶχε ἓν ἀπροσδόκητο ἀποτέλεσμα γιὰ τὸ μάγο, ὁ ὁποῖος ἄξαφνα ἔπαυσε νὰ εἶνε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θείου καὶ μὲ τὴ φυσική του φωνὴ μοῦ ζήτησε ἕνα φλυντζάνι καφέ, λησμονῶντας τὸν θυμό του.

Σ' αὐτὸ τὸ χωριὸ κατόρθωσα νὰ συγκεντρώσω ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ «φυλαχτῦν», τὰ ὁποῖα ἔπερνα δίνοντας μαχαίρια, καρφιά, σπίρτα κι' ἄλλα κοινὰ ἐμπορεύματα τὰ ὁποῖα εἶχα ἀραδιάσει στὴν καλύβα μου. Ἡ συλλογή μου αὐτὴ τῶν φυλαχτῶν εἶνε μοναδικὴ στὸν κόσμο. Δὲν μπορῶ νὰ ἀναφέρω ἐδῶ παρὰ τὰ περιεργώτερα μὲ τὴ μαγική τους σημασία: Μιὰ μέλισσα κλεισμένη μὲ τ' αὐγά της σ' ἕνα κομμάτι δέρμα δίνει τὴν ἐξυπνάδα. Μιὰ μυῖγα μουμιοποιημένη ἐξασφαλίζει σ' ὅποιο τὴν ἔχει ἀπάνω του τὸ ἄτρωτον, γιατὶ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατο νὰ χτυπήσῃ κανεὶς μυῖγα ἐνῶ πετάει. Τὸ κεφάλι τοῦ κορακιοῦ κ' ἕνα ἀπὸ τὰ νύχια του κάνουν ὅποιο τὰ φορεῖ νὰ παίρνει τὸ μεγαλείτερο μερίδιο στὴ διανομὴ τοῦ κυνηγιοῦ, γιατὶ αὐτὸ τὸ πουλὶ φτάνει πρῶτο ὅταν ὁ κυνηγὸς σκοτώνει τὸ θήραμα.

Ἂς μὴ χαμογελᾶμε μ' αὐτὲς τὶς δισειδαιμονίες!

Μήπως ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τὰ «χαϊμαλιά»;

Κνοὺτ Ρασμοῦσσεν

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ

Ἡ μητεροῦλα στὸν κόρφο της κοιμίζει
τὸ ἀκριβό της, τὸ μόνο της παιδί.
Ἔξω μὲ χιόνια Δεκέμβρης τιγυρίζει,
κι' αὐτὴ τὸ σφίγγει, καὶ σὰν νὰ τραγουδῇ.
Σιγομιλάει μὲ γέλοιο καὶ τρεμοῦλα,—
ἡ μητεροῦλα:

«Ἅγιε Νικόλα, ποὺ ξέγνιαστα χτενίζεις,
τ' ἄσπρα σου γένεια ψηλὰ στὸν οὐρανό,
καὶ πέφτουν κάτου σωρὸς καὶ μᾶς χιονίζεις,
μὴν τὸ κρυώσῃς, λυπήσου τ' ὀρφανό.
Λαμπάδα τρέχω σ' ἐδέ ν' ἀνάψω κι' ὅλα,
Ἅγιε Νικόλα...

Νά, ὁ Χριστός σου γεννιέται σὲ λιγάκι,
ποὺ ἀγαπάει, μικρό μου, τὰ παιδιά.
ζεστὸ σοῦ φέρνει, καινούργιο φουστανάκι,
καὶ τὴν εὐχή μου πιστή σου σύνοδιά·
Κοιμήσου τώρα καὶ θἄρθῃ στ' ὄνειρό σου...
Νά, ὁ Χριστός σου

Κι' ἀφοῦ μᾶς φύγῃ, δὲν μᾶς ξεχνᾷ· θ' ἀφήσῃ
στὸν Ἅϊ - Βασίλη γιὰ σὲ παραγγελιὰ
χίλια παιγνίδια λαμπρὰ νὰ σοῦ χαρίσῃ
καὶ ζαχαρωτὰ καὶ γάδια καὶ φιλιά.
Μὲ τὴ χαρά σου ἡ χάρι του θὰ σμίγῃ,
κι' ἀφοῦ μᾶς φύγῃ...

Τί θὰ μοῦ μένῃ ἂν γράφτῃ μαύρη μέρα
γιὰ νὰ τὸ χάσω ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά;
Χωρὶς παιδάκι τί εἶναι ἡ μητέρα;
Χωρὶς πουλάκι τί θέλει ἡ φωλιά;
Ἂν μοῦ πετάξῃ, ὡς πέσω χαλασμένη..
Τί θὰ μοῦ μένῃ;...

Κωστῆς Παλαμᾶς

Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Σὰν ἔρθ' ἡ βαρυχειμωνιὰ στὸν οὐρανό μας μαύρη,
δὲν κλαίω το γοργὸ πουλὶ ποὺ πάει μὲ τὰ πουλιὰ
ναῦρῃ στὰ ξένα ἄλλῃ φωλιὰ
καὶ καλοσύνῃ ναῦρῃ...

Μὰ κλαίω τὸ φτωχὸ δεντρὶ ποὺ θὲ νὰ μένῃ ἀκόμα
καὶ μ' ὅλα τὰ χιονόβροχα καὶ μ' ὅλον τὸ βοριὰ
πάντα στὴν ἴδια τὴ μεριά,
πάντα στὸ ἴδιο χῶμα...

Κι' ὅταν χωρίζῃ δυὸ καρδιὲς ἡ τύχη ἡ ὀργισμένη,
δὲν κλαίω ἐκείνη τὴν καρδιὰ ποὺ θὰ ξενιτευτῇ
μὰ κλαίω καὶ πονῶ γι' αὐτὴ
ποὺ μοναχὴ θὰ μένῃ..

Γεώργιος Δροσίνης

ΤΟ ΑΣΤΡΟ

Τὸ βλέπουμε ψηλὰ στὸν οὐρανό,
τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι ὅταν ἀρχίζῃ
οὐρανιο διαμάντι φωτεινό,
π' ὁλόχρυσες ἀχτῖνες μᾶς χαρίζει.

Μ' ἂν ἔπεφτε στὴ γῆ μας ταπεινό,
χωρὶς τὸ χάος πεια νὰ μᾶς χωρίζῃ,
ποιὸς ξέρει τὶ κατάξερο βουνὸ
θὰ εἶνε τ' ἄστρο αὐτό, ποὺ λαμπυρίζει

Στὸν κόσμο ἀπαράλλακτα θαυμάζουμε
δειλὰ-δειλὰ κ' ἐμεῖς καμμιὰ φορὰ
ἀνθρώπους, ὅπου μακρυὰ κυττάζουμε

Μὰ ὅταν καμμιὰ μέρα τοὺς γνωρίσουμε,
ποιὸς ξέρει τὶ κακὰ φαρμακερὰ
κρυμμένα στὴν ψυχή τους θ' ἀπαντήσουμε...

Ἰωάννης Πολέμης